

GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

Titulació acadèmica		Llicenciatura / Màster en Teologia				
Assignatura		6B018C EXEGESI BÍBLICA DELS PARES DE L'ESGLÉSIA: HISTÒRIA I HERMENÈUTICA				
Any	2023-24	Curs	Comú	Valor lectiu	1,5 ECTS	
Període lectiu	2n semestre	Hores setmanals	2	Àrea	Curs comú	
Professor/a	Dr. Albert Viciano Vives			Llengua	Català	

Descripció/Justificació

L'assignatura es justifica amb motiu del trentè aniversari de la publicació del document de la Pontifícia Comissió Bíblica *La interpretació de la Bíblia en l'Església* (1994), en què es presenta, entre altres temes, l'exegesi bíblica que els Pares de l'Església antiga van dur a terme.

El contingut de l'assignatura abasta dos àmbits temàtics.

El primer àmbit temàtic tracta de la història de l'exegesi bíblica que van fer els Pares de l'Església des del segle I fins al segle VII. S'exposarà l'exegesi dels Pares Apostòlics, molt propera a com els autors dels llibres del Nou Testament interpretaven textos de l'AT; l'exegesi bíblica en la controvèrsia amb els gnòstics (segle II); el naixement i desenvolupament de l'Escola d'Alexandria, on s'estudia de manera més rellevant la figura d'Orígenes (segle III); el naixement i desenvolupament de l'Escola d'Antioquia (segle IV) i la seva actitud polèmica envers l'Escola alexandrina; naixement de l'exegesi bíblica en l'Occident cristià al segle III: Tertul·lià, Hipòlit i Cebrià de Cartago; l'exegesi bíblica dels Pares llatins en el segle IV (Hilari, Ambròs i Jeroni); l'exegesi bíblica de sant Agustí d'Hipona (regles d'interpretació exposades en el *De doctrina Christiana*). En aquesta primera part també s'inclourà el tema de la formació del cànon del Nou Testament i el de les traduccions llatines de la Bíblia (les *Veteres Latinae* i la *Vulgata*).

El segon àmbit temàtic s'endinsa en la metodologia hermenèutica que els Sants Pares van fer servir a l'hora d'interpretar els llibres canònics de l'AT i del NT. La seva tècnica exegetica s'arrela no només en els procediments que els rabins jueus feien servir per a interpretar els llibres de l'Antic Testament, sinó també i sobretot en la tècnica d'interpretació de textos clàssics, grecs i llatins, que els gramàtics i els filòsofs de l'hel·lenisme i de l'Imperi romà havien inventat en les seves respectives biblioteques i escoles gramaticals i filosòfiques, com per exemple l'al·legoria. També s'estudien les característiques formals dels diversos gèneres literario-hermenèutics que els Pares feien servir per a interpretar la Bíblia: "Comentaris", "Qüestions i Respostes", "Homilies", etc.

En el decurs d'aquesta assignatura es llegeixen i s'analitzen textos patristics de contingut exegetic, sobretot dels autors més destacats: Orígenes, sant Jeroni, sant Agustí.

Requisits i orientacions prèvies

Haver estudiat les assignatures de *Patrologia* i d' *Història de l'Església (Edat Antiga)*.
 Haver estudiat l'assignatura d' *Introducció a la Sagrada Escripura*.
 Tenir coneixements bàsics de filosofia hermenèutica.

Tenir capacitat de poder llegir els escrits dels Sants Pares en les llengües originals, grec i llatí. Hi ha, però, bones traduccions de les seves obres a llengües modernes.

Objectius

Generals:

Conèixer aspectes fonamentals de la tècnica hermenèutica i de la teologia bíblica dels Pares de l'Església.

Conèixer les edicions crítiques dels comentaris patristics a llibres de la Sagrada Escripura i les edicions de les traduccions d'aquestes obres a llengües contemporànies.

Específics:

Llegir i analitzar alguns dels comentaris patristics a llibres de la Sagrada Escripura.

Competències

Competències transversals (genèriques):

Capacitar per a entendre i valorar l'abast de la teologia bíblica dels període patristic.

Comprovar les novetats teològiques que contenia l'exegesi bíblica dels Sants Pares en la seva època i les aportacions que han deixat per a la posteritat fins als nostres dies i les que, al contrari, amb el pas del temps han deixat d'acceptar-se.

Competències específiques:

Obrir l'interès per tal que els estudiants de Teologia, a més de conèixer l'exegesi bíblica dels Pares, la posin en relació amb els altres àmbits d'especialització de la Teologia: la Dogmàtica, la Moral, la Teologia bíblica, la Litúrgia.

Iniciar-se en la lectura de les comentaris patristics a llibres de la Bíblia.

Iniciar-se en la terminologia pròpia de la tècnica hermenèutica de l'Antiguitat.

Relacionar l'exegesi patristica de textos bíblics amb el seu ús en les pregàries de les celebracions litúrgiques.

Continguts

1. Història de l'exegesi bíblica dels Pares de l'Església
 - 1.1 Introducció.
 - 1.2 Acceptació i rebuig de l'Antic Testament als segles I i II.
 - 1.3 Naixement dels "Comentaris" als segles II i III.
 - 1.4 L'exegesi alexandrina del segle III: Climent i Orígenes. L'allegoria.
 - 1.5 Acceptació i rebuig de l'exegesi d'Orígenes al segle IV en l'àmbit alexandri i siropalestinès. Eusebi de Cesarea. Eusebi d'Emesa. Apol·linar de Laodicea. Interès creixent pel sentit literal i debat entre al·legoristes i literalistes.
 - 1.6 L'exegesi antioquena dels segle IV: Diodor de Tars, Teodor de Mopsuèstia, sant Joan Crisòstom.
 - 1.7 L'exegesi dels Pares Capadocis (segle IV): sant Basili de Cesarea, sant Gregori de Nazianze i sant Gregori de Nissa.
 - 1.8 Continuació de l'exegesi alexandrina (segles IV i V): Dídim el Cec, sant Ciril d'Alexandria. Continuació de l'exegesi antioquena (segle V): Teodorete de Cir. Naixement de les *catenae* exegetiques al segle V.
 - 1.9 L'exegesi dels Pares llatins (segles III i IV). Victori de Petovi, sant Hilari de Poitiers, sant Eusebi de Vercel·li, sant Ambròs de Milà, Rufi d'Aquileia, sant Gregori d'Elvira, Cromaci d'Aquileia, Ticoni.
 - 1.10 L'exegesi bíblica dels Pares llatins (des de finals del segle IV): sant Jeroni, sant Agustí d'Hipona, Joan Cassià, Pelagi, Julià d'Eclana, sant Gregori el Gran, sant Beda el

Venerable i d'altres.

2. El cànon del Nou Testament.
3. La Septuaginta i el text grec del Nou Testament.
4. Versions de la Bíblia.
 - 4.1 Introducció.
 - 4.2 Versions llatines.
 - 4.2.1 La *Vetus Latina*.
 - 4.2.2 La *Vulgata*.
 - 4.3 Versions siríaques.
 - 4.3.1 La *Vetus Syra*.
 - 4.3.2 La *Pešitta*.
 - 4.3.3 Altres versions.
 - 4.4 Versions coptes.
 - 4.5 Versions a altres llengües.
5. Gèneres literaris per a la interpretació de la Sagrada Escripura.
 - 5.1 Els testimonis.
 - 5.2 Els extractes profètics.
 - 5.3 Les homilies.
 - 5.4 Els comentaris.
 - 5.5 Els escolis.
 - 5.6 Les qüestions i respostes.
 - 5.7 Les hipòtesis.
 - 5.8 Les cadenes.
 - 5.9 Altres formes literàries.
6. Estudi de textos patristics que comenten llibres de la Sagrada Escripura.

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

1. Exposició, per part del professor, del temari en classes magistrals monogràfiques.
2. Exposició, per part dels estudiants, d'un comentari patristic a un llibre de la Sagrada Escripura.

Avaluació

Criteris d'avaluació:

1. Saber donar compte de la matèria positivament i de forma ordenada.
2. Copsar l'articulació dels temes de l'assignatura.
3. Copsar l'ús que l'estudiant fa de les edicions de les obres patristiques.
4. Intervenció en les classes.
5. Capacitat d'entendre l'evolució històrica i la diversitat de corrents teològics que es van donar en el període patristic.

Tècniques d'avaluació:

Lliurament d'un *treball* per escrit que cada estudiant haurà preparat analitzant un comentari d'un Pare de l'Església a un llibre de la Sagrada Escripura. Durant el curs, el professor concretarà amb cada estudiant quin Pare de l'Església i quina obra d'aquest Pare serà estudiada per cada estudiant.

Bibliografia bàsica

Pontificia Comissió Bíblica, *La interpretació de la Bíblia en l'Església* (1994).

Miguel PÉREZ – Julio TREBOLLE, *Historia de la Biblia*, Madrid-Granada 2006.

Manlio SIMONETTI, *Profilo storico dell'esegesi patristica*, Roma 1981.

Angelo DI BERARDINO – Basil STUDER, *Storia della Teologia. I: Epoca patristica*, Casale Monferrato 1993.

Laurence Mellerin (dir.), *Lectures de la Bible: Ier-XVe siècles*, Paris 2017.